

Nro. 23.

**A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS AP. KIRÁLYNAN
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

Indult Bétsből, Pénteken September 18-ik napján
1807-ik éftendőben.

B é t s.

A' mi az időjárását illeti, ez itt olyan, mint kívánni lehet; a' nagy melegek elmulván, September olyan hives napokkal szolgál, hogy gyakran a' köpenyegét is elszenvedik kivált az asszonyemberek. A' jól megért szálló már tsak a' szüretelőket várja. A' mi az idej szüretet illeti, mi szóról szóra magunkra alkalmaztathatjuk a' következő — „

„Frankfurti, Sept. első napján költ tudósítást: A' szüret a' hosszszas meleg miatt az idén jobbkor véghez fog menni, mint másszor. A' szállómivesek bizonyítása szerént az ideji bor, az 1783

és 1766 bélieknél jobb, és az 1748 bélinél nem alább való fog lenni. Remélni lehet tehát, hogy drágán fog menni, minthogy minden venni fogja, a' kinek pénze leszen, etc.

A' Mémelből Aug. 16-ikán indúlt levelek szerént, a' Pruszizus Király még akkor is ott tartózkodott családjával egyetemben, a' hova olyan tudós tással érkezett vala az Anglusoktól Garlike úr, hogy Koppenhága már az ő kezekre került vóna.

A' Török szélekről érkezett levelek szerént, még eddig ezek a' környülállások bizonyosok az ott folyó dolgokra nézve: A' Törökök és Szerviai's Orosz seregek között Jul. 14-kén Kopeniczában köttetett fegyvernyúgvás' 5-ik pontja szerént, minden résznek szabadságában hagyatott volt akkór elkezdeni a' hadakozást, mihelyest tettzénd, tsak 5 vagy 6 órával tegyen a' fölöl jelentést. A' 4-ik pont szerént egyik résznek seregei is el nem távozhattak egy lépésnyire is a' fegyvernyúgvásnak ideje alatt, azon helyekről, a' mellyen annak megkötetésekor állottak. —

Hogy az a' verekedés, a' mely ezen fegyvernyúgvásnak a' Törökök által lett félbeszakasztása után Aug. 2-ikán nékiek magoknak is igen nagy vesztésekkel véghez ment, megtettzik azoknak az Orosz és Szerviai sebeseznek nagy számokból, a' kik az olta Krassovában, Kurvigradban's másutt gyógyittatnak.

August. 20-kától fogva 25-ikéig fontos tanácskozások tartattak Belgradban, a' mellyekben a' Szerviai részről, Czerny György és két Szenátorok, az Orosz részről pedig Státustanátsos Rodofinikin.

váltak jelen. A' tanátskozás' tárgyai még titokban vannak.

Orosz Generális Michelson, hosszas betegeskedés után meghalt Oláh Országban.

Magyar Ország.

A' Bánátusból Nagy Betskereskről — „Olyan tsapás érdeklé Augustus 30-dikán városunkat, a' melynél rettenetesebb alig érdekelhet egy népes lakhelyet. Eppen délutáni 3 órakor, midőn a' nap' leg hevesebben süttő, tűz támadván, alig telt 3 fertály óra benne, hogy ezen népes helységnek két harmad részét semmivé tette. Nyolcz száz legelső és legzsebb házaikon kívül elégett a' Bégán lévő szép híd; a' Városháza az Archivummal; sok Tsürök, és Hambárok; minden Kamerális Épületek; a' Vármegye háza az Archivummal; a' Német és Rácz iskolák. Egyszerre több helyeken lévén az égés lehetetlen volt akármit is meenteni, még a' pinczék sem menthették meg a' kalmár portékákat; mert az ajtókon, és ablakokon meggyulladtak a' szárazság miatt. Szerentsétlenségünkre mind széna kazalaink, mind a' gabonás asztagok már bé voltak hordva, 's így még a' jövődöbéli reménységünket is megeméltette a' láng. Tsak a' két templom, úgymint a' Catholicum és Rácz templom, maradt ép ségben. A' só pajta is a' szél mentén kívül volt, azért meg is maradt. Vagynak sokan, kik a' rajtok aló ruhán kívül semmit még nem menthettek. Egyszóval elégett a' Rácz főváros, és a' Német város. — Egy Czinczár' 12 ezrtendő en edetlen rossz erkölcsű fiának ostoba tselekedete okozta a' szere-

tsétlenséget, a' ki az apja istállójába rejtezve, ott egy puskaporra töltött kóts, vagy kótsi-puskát el-sütött, 's ez az úgylátszva tsekély lobbanás tsinál-ta a' gyuladást. Hozzávetve valami 6 millió forin-tokra betsülik a' kárvallást. Azok a' részei égtek-el a' városnak, a' mellyek RácZ és Német városok-nak neveztettek. Minthogy a' szél délről észka-ra fújt és hajtotta a' lángot, ehezképpest a' nap-keletre és napnyugotra fekvő részek nem égtek-el. A' Kamara' hámbárja és a' sópajta is úgy esnek a' víz mellett, hogy a' szél nem tsapta rájuk a' lángot, azért maradhattak-meg. Nyoltz ember égett oda. A' szánakozásra méltó elégett lakosok tsak azt tartották-meg, a' mi a' testjeken volt. Már ezekre nézve valóságos könyörületességre in-dúlhat az emberi sziv. Találtattak is a' kik ha-ladék nélkül való segedelmekre siettek nagy lelkü módon, önnön hibájok nélkül szerentsétlenné tett embertársaiknak. Lázár János és Augustin Etskai földesurak, kenyérral, bussal, és zöld főze-lékkal segítették a' vásáros piatzon lévő színek alá szorúlt nyomorúltakat. Feles számú szomszéd helységek neveztetnek-meg, a' mellyeknek lako-saikat hasonló jóltévőségre indította ennek a' nagy tsapásnak irtóztatósága, a' melly néhány szempil-lantatok alatt ekképpen semmivé teszi a' leg jobb gazdákat, ekképpen megfosztja sok gondal és fá-radsággal szerzett vagyonaiktól, 's koldus botot ad sokaknak kezekbe.

Hadi Tudósítások.

A' Swéd réfzről ilyen hivatal szerént való

tudósítás által hirdettetett-ki Stralsundnak odahagyattatása: —

Pluggentienből Rügen szigetén, a' fő hadi szallásról, Augustus 21-kén. Minekutánna a' Stralsundi Magistrátus egy Követséget küldött a' Királyhoz olyan alázatos kivánsággal, hogy a' hadi fenyegetődző veszedelmek valahogy Stralsundnak falai mellől hárittassanak-el: projektáltta ő Királyi Felsege a' Frantzia fő vezérnek, hogy hirdessék Stralsundot neutrálisnak, 's ezen neutralitást mind két rész tartsa mind addig, valamaddig a' Swéd seregek Rügen szigetén, a' Frantziák pedig Swéd Pomerániában megmaradnak: banem az ellenség nem állott réa ezen projektumra. Ilyen környúlállások között, 's ezen okokra nézve, hogy Swétziának önnön bátorságára nézve a' ujjabb fegyveres seregeket Stralsundnak védelmezésére általzállítani lehetetlen lévén, azt csak az abban lévő őrző sereggel tovább védelmezni haszon nélkül való dolog lett volna; 's minthogy továbbá még más felől a' Rügeni Hertzegségnek védelmeztetése hasonló fontos dolog volna: Gen. Adjutáns Báró Vegesackra bizta ő Felsege hogy tudakozná-meg a' Stralsundi Magistrátustól és a' Polgároktól, hogy ha ő Felség minden segedelemmel védelmezni fogná a' várat, ők magok mennyire ajánlanák magokat, hogy abban részesülni fognának? vagy pedig, reménlhetik-é, hogy mint magok kívánták, a' veszedelemnek elhárittathatása végett egygyezésre léphetnek az ellenséggel? Megköszönvén a' Magistrátus és Polgárok nagy alázatossággal az ő Felsege hozzájok való kegyes lebotsátkozását, az utolsó feltételt

yálasztották, t. i. hogy az alkura való lépést fogják az ellenséggel megpróbálni, a' mellyen 6 Felsége is kegyesen megnyugodván, a' Stralsundi erősséget a' Magistrátusnak és Polgároknak által adatta. A' magaznumok, eleség, és minden hadi készülétek Rügen szigetére által szállítottak, a' melly közben a' Swéd őrzősereg egész 19 ike és 20-dikra viradó éjjel fegyverben állott, olly végtet, hogy ha szintén észébe vévén is az ellenség a' költöködést, fel találna támadni, vissza veretethessék. A' Király az egész két éjjel le nem szállott lova' hátáról. Aug. 19-ikén estvéli 10 órakor a' fegyveres seregek is hozzá fogtak a' szigetre való által evezéshez, a' melly akkor egész éjjel és a' következő napon is tartott. Az ott maradt ágyuk' lyukai béfzegeztettek, tajgáik össze vagdaltattak. A' Király 6 Felsége 20-dikban reggel még a' Stralsundi parton állva igazgatta a' dolgokat, a' honnan reggeli 7 órakor még egytzer elküldötte a' maga Gen. Adjutánsát Oberster Peyront a' Frantzia vezérhez a' Magistrátus Köveivel egyetemben, hogy annál kedvezőbb feltételeket nyerhessenek a' városra nézve. Ezen idő alatt minden seregeink hajókra ölték, a' melyekről szemléltük estvéli 8-tzadfél órakor, hogy az ellenség a' vár' két kapuin nyomúl békéfé. Az ellenséges sereg még tegnap délután is nagy szorgalmatossággal dolgozott az ostromsántzokon, mely Király' fő hadi szállása Lanken nevű úrnak Pluggentien nevű jóságában van, a' hova tegnap este érkezett-meg."

• A' Fr. Monitor így adja elő summásan Stralsundnak elfoglaltatását: — •

„A' Swédek Királya, minekutánna olyan nyilatkoztatást tett volna, hogy magát Stralsundnak omladéka alá akarja temettetni, onnét siettséggel eltávozott, Kapituláció nélkül hagyván oda a' várost, a' melybe a' Frantziák bészállván, magokat annak birtokába helyeztették. Marschal Brüne parantsolatot adott ki, hogy a' várossal noha minden Kapituláció nélkül adattatott is fel, kimélléssel kelleffék bánni. Az ostromlásnak ideje alatt minden nap ujjabb meg-ujjabb egygyezésbéli projektomokat tétetett a' Swéd Király, de a' mellyek mind annyiszor ilyen váloszszal küldettettek vissza: Minthogy a' Király azon feltételekkel, a' mellyekben az ő nevében Gén. Essen megégygызett vala, ellenkezőképpen tselekedett, erre nézve a' Frantziák ő véllé többé semmi alkudozásra botsátkozni nem akarnak, a' melyhezképpest ez a' Fejedelem, az ővéivel egyetemben hajóra ülni, és a' várost a' győzedelmesnek szabad tettzésére bízni, jónak lenni ítélts.

Marschal Brüne Stralsundnak elfoglaltatása felől tudósítván a' Neufchateli Hertzeget, sumásan ekképpen fejezi ki magát: —

„Mi (a' Rügen és Stralsund között lévő) Danholm nevű szigetetskét az azon lévő 's azon nevű erősséggel egyetemben, részt szerént véletlen meglepés részt szerént erő által, elfoglalván, 600 Swédekot fogtunk-el; 14 ágyut és mozsarat nyertünk. A' Swéd Király 500 ágyut, 300,000 golyobist, 100,000 bombit, 200,000 font puskaport, és igen sok vas-rúdat hagyott Stralsundban.

Koppenhága ből Aug. 29-dikén. Még máig sem fordúlt itt semmi nevezetes verekedés elő.

az apróbb verekedések minden napiak. Aug. 19-ikén 20 sebes Dánus hajós legényeket tett ki egy békeséges záfzlójú Anglus hajó a' partra, a' kikért tserében azon kereskedő Anglus hajónak Kapitányát és embereit kapta tollünk vissza, a' mellyet a' mi ágyus tsajkáink elfogtak vala.

Aug. 20-dikén reggeli negyedfél órakor egy Anglus Batteriának elfoglalására kiütött az örző sereg az Oberstlajtinánt Voigt vezérlése alatt a' városból, a' mely kiütésben néki a' part mellett az ágyus tsajkák is segittaégére mentek: hanem egy eltitkolt battériából kezdvén tüzelni az ellenség, igen heves ágyúztatást kellett ezen tsajkának ki állani, a' mely után magokat 6-todfél órakor visszra vonták. Igen homályos lévén az idő 's a' miatt az ellenség' fekvését a' Dánusok nem szemlélhetvén, 's az ő lovasságok is, a' gabona le nem lévén aratva, a' gyalogságot jó móddal nem segíthetvén, Oberstl. Voigt is vissza vonta magát, 15 vagy 16 holtakból és 18 vagy 20 sebesekből álló veszttéssel, a' városba. A' Dánusoknak átallyában Aug. 20-dikáig, 4 fő tisztjek; 3 altisztjek, és 51 köz embereik sebesedtek-meg, egy altisztjek és 20 köz embereik estek-el.

Az Anglus vezér ilyen levelet küldött-bé a' Dánus vezérhez Gen. Peymanhoz: — „

„Koppenhága elől, Aug. 18-dikán 1807. Uram! el nem mellözhetem, hogy a' magam és az Admirálisunk nevében kérjem Exc.iádat, hogy ezen városnak, a' melly rettenetes környülállások közé jutott, állapotját fontólja-meg. Ha ez a' város, a' melly Dániának fő várossa, a' Király, az egész Udvar, Országglószék, a' tudományok, 's kereske-

dés lakhelyek, a' melly minden rangú, nemű és idejű lakosokkal tele van, az ostrom irtóztatóságait ki akarja állani, egészfszen semmivé fog tétettetni. Ha a' vivásra való rendelések egyfzsr a' tisztek eleibe kiadattatnak: nékiek azután nem lehet az eszközök vállogatásával tölteni az időt, hanem el kell foglalniok a' várost, úgy, a' mint hozzá juthatnak. Egy illy népes és gazdag városnak erőszak által való elvétettetése, a' lakosoknak és tulajdonosoknak semmivé való tétettetéseket fogja okozni. Előnkbe meghatározott rendelést adott Országglófzékünk, hogy, ha Dánia nem akar véllünk barátságos egygyezésre lépni, szárazon vizen támadjuk meg a' várost. Mi talám már kézzebnek vagyunk ennek elkezdésére, mint Exc.ád gondolja. Az Isten kedviért fontólja meg az Úr hideg vérrel, hogy a' városnak vefzedelmét, a' mellyet védelmezni akár az úr, nem inkább siettetni fogja é az ellentállás által, és hogy valyon ugyan a' jelen való környülállások között a' maga vitézségét (a' mellyet azonközben senki kétttségbe nem hoz) akarván megmutatni, nem fogja - é a' városnak semmivé való tétetődését okozni, a' mely minden ostromoltatásnak következése szokott lenni, 's hogy végezetre mind ezeknek a' környülállásoknak nem fog-é a' Dánia hajós seregének és fegyveres házának elveszése lenni a' következése? pedig ezeket még mind el lehetne kerülni. Mi még eddig a' városon kívül találtató minden tulajdont épségben hagyunk. Azt] is tudja meg az úr, hogy az én kezem között olly dolgok is találtatnak, a' mellyek a' Dánus nemzetre nézve igen nagy betsüek, és én eze-

ket mind ez ideig megtehették. A' környülállások sokáig nem maradhatnak ekképpen. Fontólják meg az urak, hogy néhány napoknak mitse-da következtések lehet. — „Az Ex.ád alázatos szolgája — „

„Cathcart.

Erre a' felkérő levélre rövid hanem megtagadó választ adván Peyman, elküldötte azt a' Dánus Koronahertzeghez, ilyen levéllel: — „Az ezen felkérésben előforduló tárgyak és fenyegetődzések ilyen környülállások között nem szokatlanok: hanem, ha azt gondolták, hogy éngem' ezek által felindítanak, megtaáltak magokat. — Meggyőződve lehet Királyi Hertzegség a' felől, hogy én köteleffégem szerént fogom magamat védelmezni, és hogy Koppenhágát külömben elnem foglalja az ellenség, ha csak rárohanás által erőt nem veszten rajta. Azon leszek, hogy megtarthassuk betsületünket, 's hogy úgy végezhessem életemet, mint illik egy vitez katonához és K. Hertzegséged hűséges szolgájához. Koppenhágában, Aug. 21-kén 1807. — „

„Peyman.

Frantzia Birodalom.

Végezete a' Belső Minister Cretet elődásának, a' mellyet a' Törvényhozó Gyűlésban a' Fr. Birodalom jelen való állapotjáról elmondott: —

„Tiz kanálisok, mellyek többire mind a' mostani Országoló Ház alatt kezdődtek-el, vannak munkában, és készűlnék szakadatlanúl. Az Ourégi kanális már kész egy negyed része hijján. A' St. Quentini, a' melly a' Sequana vizét a' Skaldis

vizével Párist Hollandiával öfzfzetsatolja, az előbb megnevezettel egyetemben 18 hónapok alatt egéfszen elkészülnek. Az úgy nevezett északi kanálishoz, a' melly a' Skaldist a' Rénussal, avvagy Belgiumot a' Rénusi Departamentumokkal öfzfze köti, hozzá fogtak. Az úgy nevezett Napoleon kanálissa, a' melly által a' Rodánus, Saone, és Rénus öfzfze kötöttetvén, Fr. országnak leg nagyobb hófzfzát övedzi által, és az Északi tengert a' Közép tengerhez köti, minden pontjain tökéletesül.

„Tengeri kikötőhelyeink is mutathatnak újj alkotmányokat; Ántverpia vízfzfa kapja régi fényességét, és tengeri készületeinknek közép pontjává válik. Most kezd a' Skaldis vizének ezen része 74 és 80 ágyus hadi hajókat hordozni a' hátán. Már néhány hajóink elkészültek itt és a' vízre bocsáttatván, Vlieszingenhez vitettettek; most 14 hajók vannak még ugyan itt munkában. A' Vlieszingeni kikötőhely megnagyobbított, hogy egy hajós osztály megérhessen benni. A' Dünkircheni és Calaisi töltések ujra fel építették. Cherburgnál két újj bástyák emelkedtek fel két felől, előlről pedig a' Napoleon batteriája, a' mely a' mélységből hozattatott-ki, védelmezi az öbölben nyúgvó hajókat a' szelek, és a' rajta kifzegeztetve lévő nagy és számos ágyuk által, az ellenség ellen. A' Rocheforti kikötőhelyben egy okos találmány és alkotmány által véghezvitett, hogy oda akármelley állapotjában a' tengernek, bé és onnan ki evezhessenek a' leg nagyobb kajók. —

„A' mezei munka is egygyik főbb tárgyát tette az Országlófzék' figyelmettségének. Néhány tők és motsárok kifzárítottak. A' nemzeti juh-

nyájokban a' leg finomabb szőrű fajták elváltozás nélkül megmaradtak, és a' jühpásztorok ezen betses állatok nevelésének mesterségére szorgalmatosan taníttatnak. A' méneseknek jó karba való állíttatások is tökéletesül; 12 helyeken tartatnak csödörök (ménlovak), a' mellyekben '900 darab ilyen féle leg szebb magállatok találtnak, a' mellyeket a' Császár a' maga győzedelmeinek helyeken gyűjtött, és küldözött az országnak. Mindenek felett való módon előmenetelesíti pedig ezen dologhéli iparkodásunkat az a' vetélkedés, a' mellyet a' feltett jutalmak gerjesztettek a' magános gazdák között. A' mezei munkások arra buzdíttatnak egész igyekezettel, hogy szerteszélyvel fekvő diribdarab földjeiket öszsze tserélgessék, hogy a' sok közkertek és utak miatt ne kelljen olyan sok földet miveletlen hagyni, mint eddig. —

„A' kereskedés' állapotjára nézve törvényes könyv készül, a' melyben a' régi értelmes és jó rendelések a' mostani időhöz alkalmaztatván, ez által a' betsületes emberek szorgalmatoskodása védelmeztetni fog, 's a' tsalárd bankerotirozások (crida tsinálások) megakadályoztatódnak.

„A' kezmívesek' számára oskolák állíttattak fel, a' hol ezek úgy szollván a' magok ábéczéjeiket fundamentomosan megtanulván, valósággal értsék azon mesterségeket, a' mellyeknek gyakorlását választják. Átsok, Kovátsok, 's minden egyéb kezmívesek megvethetik itt a' magok élelmek' fundamentomát; taníttatnak a' számvetésre, a' mivekhez szükséges rajzolatokra, 's nékiek kívánató Phisicára, Chemiára, a' mely tanulásközben sokak közzülők a' katonáskodáshoz is kedvet kap-

nak, a' melynek az is lehet a' következése, hogy ha valaha még a' mi seregeinknek ditsősége űket azon mezfsze lévő vidékekre hívná, a' hol a' míves kezek' dolgában fogyatkozás, és a' szorgalmatoskodás tsak tsirajában van, akkór azon katonáknak vezérjek, a' kik ezen oskolákból jöttek ki, olyan kezekre találna nállok, a' mellyek által elmésségének tsudáit megújíthatná, a' széles vizekre állandó hidakat tsináltathatna, városokat építhetné, 's egész pusztá tartományokat más ábrázatba helyheztethetne, etc.

„A' bányász és vasmív oskolák, előmenetelosen viragoznak; phisicai instrumentumoknak készítésekre ifiakat taníttat az Országglózfék. Külső kereskedésünknek némely kútféjeik megszűntek ugyan, hanem más felé mások nyíltak. Amerika nem várt vásárlásokat tett nállunk költsönképen, dohányért és egyéb oda való portékákért. Hátvétzia megszűnt vétélkezé társunk kereskedésének eszközpontja lenni; a' ki a' Sundtól fogva a' Holespontusig nem talál egy kikötőhelyet, a' melly az ő hajóit bé botsatána. A' Török tengeröblök ismét a' mi portékáinkat kezdik vissza hívni. Mostani hadakozásunk tsak a' tengeri függetlenségért való hadakozás. Ezen függetlenséget igyekezte a' Császár minden békeffégekötéseinek fundamentomokká tenni, valamint hogy az ellenségeskedéseknek első indító okjok is annak megrontatása volt, etc. —

„A' Császár azt akarta, hogy az a' fő város, a' melly most a' világ' fő városává vált, külső tekintete által is feleljen-meg ezen fényes tulajdonságnak. Ennek egygyik végén már tökéletesség-

re vitetett az Austerlitz-i híd, a' másik végén a' Jénai híd vétetett munkába. A' Vendome piatzán a' nagy armádja' tiszteletére határozottatott oszlop emelketik felfelé; a' Desaix oszlopa a' győzedelem' piatza közepét, a' Hautpoult oszlopa a' Wasgauri piatztot ékesítik. A' Törvényhozó Gyűlés háza még egy előpalotával (porticussal, pitvarral) neveltetik, a' melynek méltóságos volta a' törvények Szenteszentjét fogja jelenteni. Ezzel általellenben épül a' győzedelem temploma. Ezek között emelkedik-fel az Uralkodónak udvara; a' mely szerént tehát a' thonus, az igasság és ditsőség közzé helyheztesődik. Az országban néhány Püspöki templomok és paloták helyreállittattak. A' Desaix temető sírja az Alpes hegyek tetején elkészülve, egy oldalról a' Frantzia birodalmat, más oldalról Olasz Országot szemléli; ezen sírhalom az fogja eszébe juttatni a' jöendő vilagnak, hogy a' két országok szabadsága akkor állította-fel itt a' maga barátjának és fegyveres társának ezen emlékezetoszlopot, midőn ő azon győzedelem karjai között élni megszűnt, a' mely győzedelem ezen országoknak állapotjokat állandó lábra helyheztesette. A' ritka mesterségek oskolája azon dolgozik, hogy a' jelen való Országlószék alatt törtéendő nevezetellegeket, mirványkőre és vászonra ábrázolván, emlékezetbe helyheztesse.

„Egy közönséges Univerzitás felállittatásának plánuma hozzászas tanátskozásokra adott a' Státustanátsnak alkalmatosságot, a' melynek végrehajtását a' hadakozás még eddig meggátolta. A' Császár még tökéletesebben kidolgoztatni kívánja ezen plánumot. —

„Lyceumaink 35-tön vannak, a' mellyekben 3000, 's ezek között 3700, nevéndékek, a' nemzeti nagy lelkiesség' jóváta által tápláltatnak és taníttatnak. Tizenkét Törvényes iskoláinkban 2000 tanulók gyakorolják magokat a' törvényeknek tanulásában. Az is a' Császár akaratja továbbá, hogy az úgy nevezett Szép Tudományok is részt vegyenek a' mai világhéli nagyságra való törekedésből; hogy a' Frantzia nyelv, a' mely Europa' nyelvvé vált, ezt az elsőséget, a' maga tisztasága, ékessége, 's a' kifejezéseknek az ujj tállományok által való szaporodás által, megtarthassa; hogy a' köz jó vélekedés az elmébéli talentumoknak pallérozódásokat elősegélje, 's a' gonoszság' rágalmozása ellen védelmezze: hogy a' tudósok között éppen olly kevés szakadások találtsanak, mint a' Státusban politikai meghasonlások; hogy a' tudomány csak a' jó ízléssel és jó erköltsök gyakorlásával való összszakaptsoltatásban találja fel fundamentumát; hogy a' critica, hetsületes határok között tartózkodják, azért, hogy haszna lehessen; 's hogy azok az emberek, a' kiknek abban áll nemes hivataljuk, hogy másokat tanítsanak és világosítsanak, megvessék a' köldült ditséretet, a' gyermeki ditsékedést, 's az olyan szerentsekeresést, a' melly csak egy nap szokott tartani.

„A' papságot a' mi illeti, egygyüttvéetve a' Hierarchiának minden rendű tagjai eránt egyenlő megelégedését nyilatkoztathatja az Országlófők. Erköltsi tisztaság, kegyesség, türedelem, nem magános haszon keresés, 's kötelességeikben való buzgó eljárás ékesítik őket. A' különbkülömb Isten-

tisztelati béli foglalatosságok olyan lában állanak, a' melly betsületekre szolgál a' papoknak. —

„A' mi az Izraelitákat illeti, ezek között né- melyek ellen panasz érkezett volt a' Rénusi De- pártamentomokból. A' rosznak gyökerestül való kiirtatása végett azt a' plánomot formálta volt a' Császár, hogy egy részét ezen hit' sorsosainak, az egész gyülekezet egygyütt való munkálódása, 's az általa bévetetett valas' méltóságának befolyá- sa által, szülje ujja. Az ő öfzfzehivattatott kö- zönséges gyölések, politziai eszközöket intézett- el, és az ő nagy Sanhedrinnyek, a' milyentilysok századoktól fogva nem láttak a' 'Sidók, vallásbé- li köteleességeket mondott-ki, a' mellyek által vi- lágosan kinyitlatkoztatta, hogy a' Mozes törvényei nemhogy hatalmat adnának a' 'Sidóknak arra, hogy valamely országnak lakosai lehessenek, a' nélkül, hogy ennak törvényeit köveffék, és az előljárokot megesmerjék, hanem inkább arra kö- telezi őket, hogy azon ország' rendtartásainak, a' mellyet hazájoknak választottak, engedelmes- kedjenek, 's annak védelmezésére legyvert fogja- nak. Nem soká meg fognak a' b' rendelések ha- tároztatni, a' mellyek ezen nagy' munkát töké- letességre viszik, 's a' 'Sidó Istentisztelet' gyáko- roltatásának régulákat szabnak. —

Beszédjét ilyen kifejezésekkel fejezte-bé a' Minister: — „Finanziánk leg boldogabb állapot- ban van: minden Európai Státusok között csak Frantzia ország van papiros pénz nélkül; az ő kereskedése az elkerülhetetlen akadályok között is reménség által elevenített, és a' jövődöbé- li virágzás' tsiráját megtartotta magában; a' Fran- tzia fegyver Európának szélső határaitra vitetett; a' Frantzia befolyás a' Bosphoruson túl Ásiának szivéig kiterjesztetett; az ország belső részein leg jobb rend uralkodik; 's a' hadakozásnak egész terhe és minden népek gyűlölsége, Angliának nyá- kában maradt — mind ezek a' múlt esztendő gyümöltsei, 's a' jövődönnek reménsége.“